ANTE JAKŠIĆ

PRED
VRATIMA TIŠINE

ZAGREB
1963.

ANTE JAKŠIĆ

PRED VRATIMA TIŠINE

ZAGREB
1963.

ANTE JAKŠIĆ

PRED VRATIMA TIŠINE

ZAGREB
1963.

ANTE JAKŠIĆ

PRED VRATIMA TIŠINE

Tko jednom kuša s vječne grane voće,

zaboraviti ne će plod ni granu.

MLADOSTI, ZBOGOM

Sonetni vijenac

I

Mladost je ptica na jutarnjoj grani,
na let je zove sunce, zovu puti.
Gle, svud mostovi stoje podignuti
od snova modri, nadom izatkani.

Kad jutro prvi cvijet u vrtu gane
i raskošna se pjesma poljem sklada,
vrijeme je da se i ljubi i nada
i prvi zanos u srce da pane.

I ruka sama nesvjesno se diže
da bere zvijezde iznad toplih njiva,
da nebo bude vedrije i bliže,

da srce lakše nova gnijezda sniva.
Ne, mladost ne zna što je zimi bilo.
Iako joj nade dižu k suncu krilo.

II

Lako joj nade dižu k suncu krilo.
i ruka želi plodove da bere
sa grane, koja blag zaborav stere
na sve, što jednom već je na njoj bilo,

I ja sam nekad sa te iste grane
kušao prve plodove kad mame
zrelinom svojom. Padao je na me
i njezin cvijet jedne zore rane.

I mislio sam da ću svakom moći
na dlanu srce u plamenu dati,
da bol je ptica što svrati i noći,

a dan kad svane, više se ne vrati.
Al da li vrijedi pružat ruku grani,
ako već minu sati obasjani ?

III

Ako već minu sati obasjani,
ne tuži, što si rijetko sretan bio.
Tko jednom nije ljubio ni snio,
taj ne zna što mu nose kasni dani.

Od uspomena čovjek nekad živi
i zaboravlja da pod krilom tame
staze se gube u nepovrat same,
pa opet sanja i opet se divi.

Ja znam da prošlost nije nosit lako
kad iz nje suzne gledaju te oči,
al koji nije slab i skrušen plako,

taj ne zna kako k zvijezdama se kroči.
Ne shvaća, kada polomi se krilo,
da li još vrijedi zvati, što je bilo.

IV

Da li još vrijedi zvati, što je bilo,
tek kasna mogu prosuditi ljeta,
jer grana, kada u proljeće cvjeta,
ne zna što nosi jeseni u krilo.

A koliko se začelo u meni
zanosa, snova, da donesu ploda !
Mnoge je mutna odnijela voda,
mnogi su pali davno, još zeleni.

Od ovih, što je sačuvala pusta
slučajnost, da mi valjda tugu blaži,
često su suha ili gorka usta.

Dok mladost pticu nedohvatnu traži
i na oblaku kule sreće sniva,
od njenog oka zanos stvarnost skriva

V

Od njenog oka zanos stvarnost skriva
da iznad mutnog vira s pjesmom kroči.
Mladosti često slijepe su oči,
ko što je bilo i kao što biva.

I ja sam nekad zatvarao oči
pod oblacima kad se strava budi,
da ne bih znao za podlosti ljudi,
za otrov, koji s ruku im se toči.

Al zalud sreću kušao sam bolju,
prokletstvo leži na ljudskome tragu,
jajnci su zato, da ih vuci kolju,

pravda i zločin njišu istu vagu.
I shvatiš, dok se umor sliva na te :
sa visa zvijezde i kaljužu zlate.

VI

Sa visa zvijezde i kaljužu zlate,
iz nje nas doziv sa visina vodi.
Ljepota mnoga iz bola se rodi,
zemlja i nebo stvoreni su za te.

I blago onom, koga ljubav nosi
pa bilo možda i varljivoj sreći,
i teško onom, koji biva veći
kad lažna ljubav nade mu pokosi.

Al koji nije njene moći znao
u ranu proljet il kad stigne žetva,
tom život nije raj il ponor dao

i ne zna što je blagoslov i kletva.
No zalud nada u patnju se sliva,
tragom će njenim poći, koji sniva.

VII

Tragom će njenim poći, koji sniva
vrtove cvjetne, obale i luke,
gdje samilosne čekaju nas ruke
i vedro nebo utjehom cjeliva.

Tko jednom kuša s vječne grane voće,
zaboraviti ne će plod ni granu.
Kom život uzme mladost obasjanu,
sačuvat će je spomen za samoće.

Pa kad mu usne umorne zašute
i pognut stane sam u drvoredu,
lišće će slijetat na negdanje pute,

na blijedo lice i na kosu sijedu.
O, sklopi ruke u te svete sate
i moli da se san i ljubav vrate.

VIII

I moli da se san i ljubav vrate,
jer kako li ćeš živjeti bez snova,
bez zvijezda iznad noćnih jablanova,
bez ptica, koje nad rijekom se zlate ?

Ja znam da zalud pružati je ruke
za suncem kada sa visina slazi,
al trag za njime još se sja po stazi,
na kojoj sreće slušali smo zvuke.

I kad bi možda samo jedan dio
od svega, što smo čekali i htjeli
u dušu pao i tu stalno bio,

ne bismo možda plakali i kleli.
Al što nam nakon sna i sunca osta
za zrela ljeta, istina je dosta.

IX

Za zrela ljeta istina je dosta
gorčine dala da se oči mute,
pa sad nam često koraci već slute
da teži hod je do zvjezdanog mosta.

I kao ptica iza prošlog jata
s tugom u prošle spuštamo se sate,
da vjetri lišćem stope nam pozlate
kad magle sidju i sumrak se hvata.

I utjeha će ostat samo slijepa
da svako doba ima svoje čari
i bol negdanja da postaje lijepa

i da se iz nje put k visini zari.
Jer bol je dosta, kad se groblja slute,
bacila svijetla na nade i pute.

X

Bacila svijetla na nade i pute,
na koje noga vratiti se ne će,
kao ni lišće na suho drveće
kad jednom padne s grane otkinute.

U sreći svako mislio je na se,
u tuzi rijetko imali smo brata,
kad čovjek tone, za slamku se hvata
da zadnji snovi i nade se spase.

Al kome već su oduzete ruke
na pola puta, kako li će moći
odagnat ptice crne i zloguke

kad salete ga u kasnoj samoći.
O, da l će naći toplih riječi dosta
o svemu, što još netaknuto osta ?

XI

O svemu, što još netaknuto osta,
ne želi da ti zbore riječi tudje.
Kad mir u tebe ko blagoslov udje,
dočekaj večer kao dragog gosta.

I budi sam sa sobom u te sate
da vidiš izvor i luku svih stvari,
da svijetlo, koje drugi život zari,
ljepotu svoju razastre i na te.

I sve, što zemlja jednom ti je dala,
zemlji ćeš opet vratit jednog dana
bez želja da se vratiš cestom zala

po kojoj blude djeca rasplakana.
O sreći, koja slivat će se u te,
ganute usne bolje neka šute.

XII

Ganute usne bolje neka šute,
jer samo ti ćeš tada opet znati
za novi zanos, što će krila dati
za staze k visu letom netaknute.

Pa premda grana pred zimu ne lista
i sočnim ne će otežat se plodom,
ti znat ćeš da će pod tim istim svodom
proljeće tvojoj djeci da zablista.

I usjev, što je s tvoga dlana pao
u brazde drage i rodjene grude,
a tebi nije ubrati se dao,

djeci će izvor života da bude.
I plod će ovaj istinu ti reći
o prošloj boli i o kratkoj sreći.

XIII

O prošloj boli i o kratkoj sreći
probudit spomen s proljeća će laste
od kojih mnoge, dok ganuće raste,
vratit se ne će ni u gnijezdo leći.

I ti ćeš vidjet da pod ovim svodom
ljepota mnoga još srca se prima,
iako na te već silazi zima
i s pahuljama treperi nad vodom.

I kao težak, što plodove bira
kad žetva prodje, da odmora nadje,
i ti ćeš tako željan biti mira

i čekat da ti dan za goru zadje.
I tad ćeš znati da o pravoj sreći
mnogo se može tek u sumrak reći.

XIV

Mnogo se može tek u sumrak reći
što život pruža iz zemljinih grudi
i kakve snove proljeće probudi,
a s kakvim plodom u grob treba leći.

Na kraju puta sve jasnije biva
cijena svega, što si gladan brao,
i blaga, koje s ljubavlju si dao,
a koje često od svijeta se skriva.

I shvaćaš zašto iz bola se rodi
krilo, što nebo zvijezdama pozlati,
i kamo ruka nevidljiva vodi

kad zemlji zemno treba da se vrati.
Starost je plod, što kasni skinu dani,
mladost je ptica na jutarnjoj grani.

M A G I S T R A L E

XV

Mladost je ptica na jutarnjoj grani,
lako joj nade dižu k suncu krilo.
Ako već minu sati obasjani,
da li još vrijedi zvati, što je bilo ?

Od njenog oka zanos stvarnost skriva,
sa visa zvijezde i kaljužu zlate,
tragom će njenim poći, koji sniva
i moli da se san i ljubav vrate.

Za zrela ljeta istina je dosta
bacila svijetla na nade i pute,
o svemu, što još netaknuto osta,

ganute usne bolje neka šute.
O prošloj boli i o kratkoj sreći
mnogo se može tek u sumrak reći.

V E Č E R

U večer zvuk se teških zvona javi
i mir navijesti saučesnim glasom.
I vrbe, što su čeznule za spasom,
cjelov tišine osjete na glavi.

U meni neki tajni glas se budi
i sve mi misli obasja i gane.
Ko spomen davni primire se rane
i blizu budu i stvari i ljudi.

I dok tišina na poljane slazi,
na skromna sela i njihova stada,
ja znam da više nisam sam na stazi

gdje čovjek ljubi, muči se i nada,
već da me brižno neka ruka prati
u blistav zanos ozvjezdanih sati.

SAD SLAZI NOĆ

Sad slazi noć. Polako vjetar njiše
zastore bijele natočene mrakom.
Iz tamnih šuma u srebrnom plaštu
stigao San je nečujnim korakom.

Na dječje oči dlan tišine spušta
i rado grijehe sa smiješkom prašta,
i staviv ruku na usnice, mirno
otkriva priče ispod svoga plašta.

I dječje oči sklapaju se pune
zvjezdanih sanja. I sve biva tiše.
U sobi muk. Tek nevidljivom rukom
zastore duge laki vjetar njiše.

SAMOĆA

Dozrela tuga nemilosno mori
jablane gorde
pod staklenim svodom.

Na srce zemlje klonula je jesen.

Za djecom venu napuštene majke.
Drveta pate
za obranim plodom.

NEKAD MI SE JAVIŠ

Nekad mi se javiš, kad se obzor stiša
i ganuće svane na dnu moga bića.
Tada tajna plane od svih misli viša
i nosi me ritam iznad svih otkrića.

I ja tada drhtim kao kap na listu
u jutarnjoj rosi, na jutarnjem suncu.
Ja sam tako sretan na bijelu vrhuncu,
gdje ljepotu vidim sviju stvari čistu.

Ali kad se opet svi sokovi sjate
ovozemnog vrenja i tama duboka,
sva mi čula starom prolaznošću pote

i koprena mračna pada preko oka.
I ja pognut idem ispod crnog granja
bolestan od jave, bolestan od sanja.

POD OVIM SUNCEM

Jakovu Kopiloviću

Pod ovim suncem ništa stalno nije.
Od svega nit je prolaznosti jača.
Još danas nada mnogima se smije
da sutra klone na rukama plača.

Ko srca, lišće pada sa drveća
i žutom rukom jesen grane slama.
Nijedna vječno ne gori svijeća.
I plamen najzad bude samo tama.

I sve u bolu i smijehu se gasi.
Na prošlost spušta umorna se glava.
A što bi htio da se možda spasi,

već ne znaš da li snovi su il java.
Nad svime što te dizalo iz uza
samo su oči često pune suza.

VODOSKOK

Pod svinutim granjem jesenjega luga,
kojemu je staze otežala sjeta,
kao bijeli plamen diže se i cvjeta
vodoskok iz stiska kamenoga kruga.

Začudjena stanu pokraj njega djeca
kada lišće skinu požutjeli sati,
ili neki putnik iz daljine svrati
da vidi tko tako osamljeno jeca.

I dok sumrak slute negdje mokri pijetli
i jablani šute od umora tiši,
bijeli plamen biva sve jači i viši

i od njega put se u visinu svijetli.
Ali kada Noć se ukotvi sred luga,
vodoskok je mrtav u naručju kruga.

K R I L A

Sve što danju padne na dno moga bića
nosi pečat boli i zloslutne smrti.
I ja vidim da su svi darovi škrti
pod nemoćnim suncem večernjih otkrića.

Ali sve, što stvarnost u pepeo smrvi,
sok začeća novog u srcu mi nadje
i hrani se svijetlom ljubavi i krvi
moga stabla, kao vjetrom jedro ladje.

I sve opet raste pod smirenim svodom
bez straha od crne i zloslutne pratnje.
Sjajna krila lebde širokom slobodom

iznad bolne tuge i skrivene patnje.
Ta me krila nose iz svagdanjih medja.
kad pod crnom rukom pognu mi se ledja

T K O Ž I V I

Tko živi srcem više nege mišlju,
tom srce dugo bol i sreću pamti.
Što vrijeme zgasi nemilosnom rukom,
na svodu srca godinama plamti.

Sa grane vjetar skida suho lišće
da nikad više grani ga ne vrati,
al srcu bol i nadu opet vrate
besane noći i samoće sati.

A kada srce započne da vene
i zadnje misli u nepovrat kreću,
uzalud jutro proljetno se budi,

uzalud ptice iz plaveti slijeću.
Ko kap na rubu svenuloga lista
kroz tugu suza još jedino blista.

L A S T A

Na stazi, koju vjetar budi
u stvarnost da je opet vrati,
kroz granje suho mrtvu lastu
u rano jutro sunce zlati.

Iz kljuna, što je vjesnik bio
sunčanih sati zemnog dola,
po žutom pijesku krv se cijedi
i sva je staza puna bola.

Sa nježnih krila, što su često
u srebru sjaja rosnim lugom,
sad čudna svjetlost mirno plamsa
i svečanim je rubi krugom.

O, lasto, tko je za let stvoren
i kome svod slobode treba,
i kada s visa srušen padne,
iz njega zrači plavet neba.

ČEMPRESI

Tri čempresa bdiju ispred samostana
u dubini noći. Tri patnika mlada.
K podnožju im more tamne vale sklada
sa usana sinoć usnuloga dana.

Na nebo je neko položio ruku
pa skrivene zvijezde nad uvalom šute.
Sat na tornju budno, u dubokom muku,
tankim prstom broji umorne minute.

Onda mjesec kradom kroz oblak proviri
i kao da nekog zamišljeno traži,
žutim sjajem vitak zvonik uokviri

i utjehom smiri čemprese na straži.
I dok mir na zemlji i nad njima vlada,
k podnožju im more tamne vale sklada.

U KASNU JESEN

Možda se meni samo tako čini
dok sunce mutno za jablane slazi,
da mi već lišće šapuće na stazi :
Vrijeme je da se predamo tišini.

Proljeće svako ima svoje čari,
od ljeta jesen plod rumeni prima,
a kad u okna hladno kucne zima,
u pravom svijetlu otkriju se stvari.

Dodji i teret svagdanji odbaci !
Kad nisi sreću u životu sreo,
možda će ovdje nevidjeni zraci

sa bolne tajne dići crni veo.
I ti ćeš znati zašto život cio
samo si stranac med ljudima bio.

GDJE JE ŠTO

Tiskano u
OMLADINSKOM MUŠKOM PRIHVATILIŠTU
Zagreb, Beogradska 123

VLASTITA NAKLADA